ISSN: 2148-2489

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

YIL: 6 SAYI: 75

Editör
Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları
Dr. Rahil NECEFOV
Dr. Celal EMANET
Arş. Gör. Esra BAYRAK

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Editör

Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları

Dr. Rahil NECEFOV

Dr. Celal EMANET

Arş. Gör. Esra BAYRAK

ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) *uluslararası hakemli bir dergi olup ayda 1 kez yayınlanır. ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi, sosyal bilimlerin her alanından yazı yayınlayan bir dergidir. Bu çerçevede özgün bilimsel makaleler, çeviriler, çeviri-yazılar, röportajlar, kitap, makale, sempozyum, panel ve bilimsel etkinlik tanıtma çalışmaları ile nekroloji metinleri yayınlar. Ayrıca, sunulduğu yer, toplantı ve tarihin kaydedilmesi ile başka bir yerde yayınlanmamış olması şartıyla sempozyum bildirileri de yayınlanabilir. Ancak bu yayın etkinliğinden kaynaklanması muhtemel herhangi bir sorunun sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanması için ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'ne gönderilen yazıların basım ve yayın hakları dergiye devredilmiş olur. Bu yazılar dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayınlanamaz, çoğaltılamaz ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz.*

ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi, yayınlamış olduğu metinleri çeşitli mecralarda yayınlayabilir. ***ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'ne gönderilmiş yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir yasal, hukuksal, ekonomik ve etik sorumluluk, söz konusu yazı yayınlanmış olsa bile yazarlarına aittir.*** *Dergi herhangi bir yükümlülük kabul etmez. ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Dergisi'nin yayın dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça vb. dillerden gelen yazılar da değerlendirmeye tabi tutulur ve hakemler tarafından yayımlanması uygun görüldüğü takdirde yayınlanır.*

www.asosjournal.com / asosjournal@gmail.com

ISSN: 2148-2489 YIL: 6 / SAYI: 75

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

ASOSJOURNAL
Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Academic Social Science

DERGİ YÖNETİMİ

Editör
Dr. Özcan BAYRAK

Editör Yardımcıları
Dr. Rahil NECEFOV Dr. Celal EMANET Arş. Gör. Esra BAYRAK

Alan Editörleri

Dr. Nuran ÖZLÜK	Türk Dili ve Edebiyatı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Cengiz ÖZMEN	Tarih	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Dr. İbrahim ÇANKAYA	Sosyoloji	Uşak Üniversitesi
Dr. Rahil NECEFOV	Felsefe	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Dr. Murat SUNKAR	Coğrafya	Fırat Üniversitesi
Dr. Ömer Tuğrul KARA	Türkçe Eğitimi	Çukurova Üniversitesi
Dr. Onur KÖKSAL	Eğitim Bilimleri	Selçuk Üniversitesi
Dr. Vedat AKTEPE	İlköğretim	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Murat KUL	Beden Eğitimi	Bartın Üniversitesi
Dr. Derya YILMAZ	Arkeoloji	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Mutlu TÜRKMEN	Beden Eğitimi	Bartın Üniversitesi
Dr. Bülent ÖZKAN	Dil Bilim	Mersin Üniversitesi
Dr. İsmail BEKCİ	İşletme / İktisat	Nevşehir Üniversitesi
Dr. Tahir ÇELİKBAĞ	Güzel Sanatlar	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Serdar TUNA	Resim - İş Eğitimi	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Gülay KARŞICI	Müzik Bilimi	Marmara Üniversitesi
Dr. Süleyman KARACELİL	İslami İlimler	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Ahmet AKKAYA	Yabancılara Türkçe Öğr.	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Nesrin DELİKTAŞLI	Fransızca Müt. Terc. ABD	İstanbul Üniversitesi
Dr. Eyüp AKÇETİN	Yönetim Bil. Sis.	Balıkesir Üniversitesi
Dr. Oktay KIZILKAYA	İktisat	Ahi Evran Üniversitesi
Dr. Ahmet KURNAZ	Özel Eğitim	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Fevzi RENÇBER	İlahiyat	Şırnak Üniversitesi
Dr. Kemal ÖZGEN	Matematik Eğitimi	Dicle Üniversitesi
Dr. Fatma ÜNAL	Sosyal Bilgiler Eğt. ABD	Bartın Üniversitesi
Dr. Nalan ECE	Muhasebe - Finans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.
Dr. Selahattin GÖNEN	Fizik Eğitimi	Dicle Üniversitesi

Dr. Selçuk SEÇKİN	Sanat Tarihi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Barış ÇAYCI	Fen Eğitimi	Niğde Üniversitesi
Dr. H. Derya CAN	Hindoloji	Ankara Üniversitesi
Dr. Aşkım HATUNOĞLU	Psikoloji	Katip Çelebi Üniversitesi
Dr. Emine KOCA	Moda Tasarımı	Gazi Üniversitesi
Dr. Umut BALCI	Alman Dili Eğitimi	Batman Üniversitesi
Dr. Sevgi Sümerli SARIGÜL	Dış Ticaret ve Pazarlama	Erciyes Üniversitesi
Dr. Kasım TATLILIOĞLU	Gelişim Psikolojisi	Bingöl Üniversitesi
Dr. Yusuf GENÇ	Sosyal Hizmetler	Sakarya Üniversitesi
Dr. Mustafa YAĞBASAN	Genel Gazetecilik	Fırat Üniversitesi
Dr. Reşat ŞAKAR	Rus Dili ve Edebiyatı	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Yabancı Dil Uzmanları

Okt. Ufuk KÖSE Adıyaman Üniversitesi

Okt. Özge GÜMÜŞ Adıyaman Üniversitesi
Dr. Erkan ZENGİN Hacettepe Üniversitesi

İndeks Sorumlusu

Dr. Celal EMANET GSIC New Jersey USA
Dr. Onur KÖKSAL Selçuk Üniversitesi
Hasan KIZILDAĞ Fırat Üniversitesi

Grafik Tasarım

Öğr. Bülent POLAT Milli Eğitim Bakanlığı

Hukuk Danışmanı
Avk. Bülent KAYALI

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN - Marmara Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. İsmail BEKCİ - Nevşehir Üniversitesi - Nevşehir / Türkiye
Prof. Dr. İbrahim KAVAZ - Bitlis Eren Üniversitesi - Bitlis / Türkiye
Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK - İnönü Üniversitesi - Malatya / Türkiye
Prof. Dr. Fenüze NURİEVA - Kazan Federal Üniversitesi - Kazan / Tataristan
Prof. Dr. Ali AKAR - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi - Muğla / Türkiye
Prof. Dr. İsmet EMRE - Bartın Üniversitesi - Bartın / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK - Atatürk Üniversitesi - Erzurum / Türkiye
Prof. Dr. H. Dilek BATİSLAM - Çukurova Üniversitesi - Adana / Türkiye
Prof. Dr. Alemdar YALÇIN - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye Prof. Dr.
Füsun TOPSÜMER - Ege Üniversitesi - İzmir / Türkiye Prof. Dr. Zumrut
KULİZADE - Anas Instiute - Bakü / Azebaycan

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK - Kırıkkale Üniversitesi - Kırıkkale / Türkiye
Prof. Dr. Minaxanım Niriyeva TEKELİ - Qafgaz Üniversitesi - Bakü / Azerbaycan
Prof. Dr. S. Burak ARZOVA - Marmara Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. İsmail ÖZSOY - Fatih Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Tahir BALCI - Çukurova Üniversitesi - Adana / Türkiye
Prof. Dr. Turgut Haci ZEYREK - Karadeniz Teknik Üniversitesi - Antalya /
Türkiye Prof. Dr. Mimar TÜRKKAHRAMAN - Akdeniz Üniversitesi - Antalya /
Türkiye Prof. Dr. Şebnem R. Temir G. - Haliç Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL - Ahi Evran Üniversitesi - Kırşehir /
Türkiye Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ - Atatürk Üniversitesi - Erzurum / Türkiye
Prof. Dr. H. Ahmet ÖZDEMİR - Necmettin Erbakan Üniversitesi - Konya / Türkiye
Prof. Dr. Tuncer ASUNAKUTLU - Sıtkı Koçman Üniversitesi - Muğla / Türkiye
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU - Sakarya Üniversitesi - Sakarya / Türkiye
Prof. Dr. Ümit Gücenme GENÇOĞLU - Uludağ Üniversitesi - Bursa /
Türkiye Prof. Dr. Yılmaz KURT - Ankara Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Ali YAKICI - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Azize M. ÖZGÜVEN - Yeni Yüzyıl Üniversitesi - İstanbul /
Türkiye Prof. Dr. Mustafa BULAT – Atatürk Üniversitesi - Erzurum /
Türkiye Prof. Dr. Yavuz ODABAŞI - Anadolu Üniversitesi - Eskişehir /
Türkiye Prof. Dr. M. Hakan CEVHER - Ege Üniversitesi - İzmir / Türkiye
Prof. Dr. Sudi APAK - Beykent Üniversitesi - İstanbul / Türkiye
Prof. Dr. Mustafa SEVER - Gazi Üniversitesi - Ankara / Türkiye
Prof. Dr. Tofiq ABDÜHASANLİ - Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK – Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Nadir İLHAN - Ahi Evran Üniversitesi
Prof. Dr. Tarık ÖZCAN - Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Vedat ÇINAR – Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Cihan IŞIKHAN - Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Sabri Tevfik HAMMAN - Sahoc Üniversitesi
Doç. Dr. Murat SUNKAR - Fırat Üniversite
Doç. Dr. Nedim BAKIRCI - Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim ÇANKAYA - Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Gülay KARŞICI - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Bahir SELÇUK - Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman CAN - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Doç. Dr. Ganire HÜSEYNOVA - Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Ergün SERİNDAĞ - Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Ersin OZANSOY - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. İrfan KALAYCI - İnönü Üniversitesi
Assoc. Prof. Dr. Kulzhanova BAKYTGUL - KAZAKİSTAN
Ph. D. Rahil NECEFOV - Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
Yrd. Doç. Dr. İnci Bilgin Tekin - De Montfort Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatih ÖZEK - Fırat Üniversitesi
Dr. Alireza ZADEGHAN - Tebriz Üniversitesi
Dr. Fatima HOCİN - Üsküp Blaje Koneski Filoloji Fakültesi
Doç. Dr. Beşir MUSTAFAYEV - Siirt Üniversitesi

YURT DIŞI TEMSİLCİLERİ

Doç. Dr. Sabri Tevfik HAMMAN - Sahoc Üniversitesi – MISIR
Yrd. Doç. Dr. İnci Bilgin TEKİN - De Montfort Üniversitesi - İNGİLTERE
Dr. Rahil NECEFOV - Milli İlimler Akademisi - AZERBAYCAN Dr.
Alireza ZADEGHAN - Tebriz Üniversitesi – İRAN
Dr. Nasser NASIRI - Allameh Khoei Institute of Higher Educatian -
İRAN Assoc. Prof. Dr. Kulzhanova BAKYTGUL - KAZAKİSTAN Dr.
Faruk ÖZTÜRK - Bişkek - KIRGIZİSTAN
Dr. Celal EMANET - Garden State İslamic Center Vineland - New Jersey -
USA Doç. Dr. Leyla GADYİVEYA - Dağıstan Devlet Üniversitesi - DAĞISTAN
Yrd. Doç. Dr. Osman ERCİYAS - Lefke Avrupa Üniversitesi - KKTC
Assoc. Prof. Dr. Liailia Ihsanovna MİNGAZOVA - Kazan Federal Üniversitesi -
TATARİSTAN Yrd. Doç. Dr. Eman HAYAJNEH - Ürdün Üniversitesi – ÜRDÜN
Dr. Fatima HOCİN - Üsküp Blaje Koneski Filoloji Fakültesi -
MAKEDONYA Alina MİNSAFİNA - İstanbul Üniversitesi - RUSYA
LuanVARDARI - Prizren Üniversitesi – KOSOVA
Tarık DURAN - Belgrad Üniversitesi - SIRBİSTAN
Serkut Mustafa DABBAGH - IRAK

TARANDIĞI İNDEKSLER

SOBİAD (Sosyal Bilimler Atıf Dizini)
INDEX COPERNICUS
ACADEMİCKEYS
SIS (Scientific Indexing Services)
İSAM (İslami Araştırmalar Merkezi)
ASOS (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi)

OAJI (Open Academic Journals Index)

RESERARCH BİBLE

DRJI (Directory of Research Journals Indexing)

AKADEMİK DİZİN (Akademik Türk Dergileri İndeksi)

ICI (Indian Citation Index)

CITEFACTOR (Academic Scientific Journals)

TEİ (Türk Eğitim İndeksi)

SJOURNALS INDEX

JOURNAL INDEX

AJNS (International Publishing of Academic Journals)

ADVANCED SCIENCE INDEX ACARİNDEX.COM

(Akademik Araştırmalar İndeksi)

SCIENCE LIBRARYINDEX

SAIF (Scholars Impact)

SPARC (Institute of Technical Research)

SCHOLARSTEER (Scholarly Information)

ISSN: 2148-2489 YIL: 6 / SAYI: 75

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

İÇİNDEKİLER

Yaşar ÖZÜÇETİN - Hanifi KAYA

SANCAK (HATAY) MESELESİ VE BU BAĞLAMDA MUHTELİF DIŞ BASINDA ORTAYA KONULAN YAKLAŞIMLAR VE GÖRÜŞLER

THE QUESTION OF HATAY AND THE RELEVANT APPROACHES AND OPINIONS IN FOREIGN PRESS

s. 1-15

Rabiha YILDIRIM - Banu Hatice GÜRCÜM

TEKSTİL TASARIMINDA SOYUTLAMA ARAYIŞLARI

HE PURSUIT OF ABSTRACTION IN TEXTILE DESIGN

s. 16-32

Hasan YILMAZ

BİLİŞSEL KAPANMA İHTİYACININ POZİTİF PSİKOLOJİNİN DÖRT TEMEL KAVRAMIYLA İLİŞKİSİ

THE NEED FOR COGNITIVE CLOSURE RELATES TO FOUR BASIC CONCEPTS OF POSITIVE PSYCHOLOGY

s. 33-47

Sinan ÇAYA

BİLİM ADAMLIĞI VE KİŞİLİK PROFİLİ

A EING A SCHOLAR AND THE PERSONALITY-

PROFILE ***s. 48-83***

Birol ERKAN - Elif Tuğçe BOZDUMAN

INDIAN ECONOMY IN SECTORAL SPECIALIZATION AND COMPETITIVENESS PERSPECTIVE

SEKTÖREL UZMANLAŞMA VE REKABET GÜCÜ PERSPEKTİFİNDE HİNDİSTAN EKONOMİSİ

s. 84-99

Zekerya BATUR - Nesime ERTAN ÖZEN

ELEŞTİREL OKUMA: 36 HAFTA 36 ETKİNLİK

CRITICAL READING: 36 WEEKS 36 ACTIVITY

s. 100-136

Harun YAKIŞIK

PERCEPTION OF MUSLIM WOMEN ISSUES IN MUSLIM COUNTRIES

MÜSLÜMAN ÜLKELERDE MÜSLÜMAN KADIN PROBLEMLERİ ALGISI

s. 137-147

Arda KULA - Çağhan ADAR

TÜRK SANAT MÜZİĞİ MAKAMLARINDA BESTELENMİŞ ÇOCUK ŞARKILARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ANALYSIS ON CHILDRENS SONGS WHICH COMPOSED WITH TURKISH ART MUSIC MAQAMS

s. 148-172

M. Nedim BAYUK - Mustafa ASLAN

INFLUENCER MARKETING (HATIRLI PAZARLAMA)

INFLUENCER MARKETING

s. 173-185

Ensar AĞIRMAN

FİNANS EĞİTİMİNDE TERS YÜZ EDİLMİŞ SINIFLAR MODELİ

FLIPPED CLASSROOMS IN FINANCE EDUCATION

s. 186-197

Pınar YAZKAÇ

*ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDA AVANGART BİR SANATÇI :*FAHRELNİSSA ZEYD*

AN AVANGART ARTIST IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING ART: FAHRELNİSSA ZEYD

s. 198-212

Özlem ÖZEN

THE REBELLIOUS WOMAN IN MACHINAL

MACHINAL'DAKİ İSYANKAR KADIN

s. 213-221

Serenay ŞAHİN

MODANIN SANATLA DANSI

DANCING OF FASHION AND ART

s. 222-228

Mehtap ALPER

BÜYÜK SELÇUKLULARA AİT BİR ESER :TABÎBNĀME VE DİL ÖZELLİKLERİ

A WORK BELONGING TO THE GREAT SELJUKS: TABÎBNĀME AND LANGUAGE FEATURES

s. 229-243

Abdülkadir KERPİÇ - Gülen ULUSOY - Özlem ÇEZİKTÜRK

CONTENT ANALYSIS OF STUDENTS' CONSTRUCTIONS OF EIGHT POINTED, TEN POINTED, AND TWELVE POINTED STARS

CONTENT ANALYSIS OF STUDENTS' CONSTRUCTIONS OF EIGHT POINTED, TEN POINTED, AND TWELVE POINTED STARS

s. 244-254

Coşkun COŞKUNDENİZ

MÜZİĞİN ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

INFLUENCE ON CHILD DEVELOPMENT OF MUSIC

s. 255-261

Funda NALDAN

ERZİNCAN TERZİBABA TÜRBESİ HAZİRESİNDE BULUNAN SANDUKA MEZARLARDAN BAZI ÖRNEKLER SOME EXAMPLES OF THE CISTS GRAVES FOUND IN THE BURIAL AREA OF ERZINCAN TERZIBABA TOMB

s. 262-281

Şerif BALDIRAN

AMASYA'DA GELİŞMEKTE OLAN TURİZMİN YEREL HALK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİN ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A SURVEY ON MEASURING THE IMPACTS OF THE DEVELOPING TOURISM TO THE LOCAL POPULATION IN AMASYA

s. 282-299

Hande EROL

BİR KÜLTÜREL DİPLOMASİ ÖRNEĞİ: TÜRK İŞBİRLİĞİ KOORDİNASYON AJANSI'NIN KAFKASYA'DAKİ FAALİYETLERİ

AS A CULTURAL DIPLOMACY EXAMPLE: FACILITIES OF TURKISH COOPERATION AND COORDINATION AGENCY'S IN CAUCASIA

s. 300-309

İlker Mete MİMİROĞLU - Yakup ÜNLÜLER

NİĞDE MÜZESİ'NDE YER ALAN SEDEF ESERLER.

MOTHER-OF-PEARL WORKS IN NİGDE MUSEUM

s. 310-331

Gülnur DURAN

ÖRNEKLERİYLE XVII. YÜZYIL OSMANLI TEZHİP SANATINA BİR BAKIŞ

EXAMPLES OF THE XVII. CENTURY A GLANCE TO THE OTTOMAN ILLUMINATION ART

s. 332-343

Pelin ASLAN AYAR

REŞAT NURİ'NİN ROMANCILIĞINI BELİRLEYEN ROTA:HARABELERİN ÇİÇEĞİ'NDEN GİZLİ EL'E GİDEN YOL

THE ROUTE DETERMINING REŞAT NURI'S APPROACH TO NOVEL: THE ROAD FROM HARABELERİN ÇİÇEĞİ TO GİZLİ EL

s. 344-359

Ali SOYLU

İSLÂM İKTİSAT SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

AN OVERVIEW OF ISLAMIC ECONOMICS

s. 360-374

Pelin ÇELİK - Talha USTASÜLEYMAN

BULANIK ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİ İLE YEŞİL TEDARİKÇİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ASSESSING GREEN SUPPLIERS BY FUZZY MULTI CRITERIA DECISION MAKING METHODS

s. 375-390

Rıfat AKBAŞ

SÎBEVEYHİ'NİN EL-KİTÂB ADLI ESERİNDE DOĞRUDAN VE DOLAYLI OLARAK ELE ALDIĞI GRAMER KAVRAMLARI

GRAMMER CONCEPTS OF SIBEVEYHI THAT HE EXAMINED DIRECTLY AND INDIRECTLY IN THE WORK OF AL-KITAB

s. 391-415

Mustafa SAMANCIOĞLU - Murat BAĞLIBEL *YÖNETİMSEL İLETİŞİM STİLLERİ ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ DEVELOPMENT OF MANAGERIAL COMMUNICATION STYLE QUESTIONNAIRE*

s. 416-423

Ece SERRİCAN KABALCI

REFİK HALİT KARAY'IN KALEM DERGİSİNDEKİ MİZAHİ SESİ

REFİK HALİT KARAY'S HUMOROUS TONE IN KALEM MAGAZINE

s. 424-441

Ezgi KUYU - Erkan POYRAZ

THE EFFECT OF MICROCREDIT PROJECT IN PREVENTING WOMEN'S POVERTY - THE CASE OF MUĞLA PROVINCE KADIN YOKSULLUĞUNUN ÖNLENMESİNDE MİKROKREDİ PROJESİNİN ETKİSİ – MUĞLA İLİ ÖRNEĞİ

s. 442-461

Abdullah Kutalmış YALÇIN

TÜRK SİYASAL HAYATINDA MİLLİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ (1983-1986)

NATIONALIST DEMOCRACY PARTY IN THE TURKISH POLITICAL LIFE (1983-1986)

s. 462-477

Arzu ALTIN YAVUZ - Ebru GÜNDOĞAN AŞIK

SOSYAL GELİŞMİŞLİK İNDEKSİNİN SAĞLAM İSTATİSTİKSEL TEKNİKLERLE İNCELENMESİ

EXAMINATION WITH ROBUST STATISTICAL TECHNIQUES OF SOCIAL DEVELOPMENT INDEX

s. 478-491

Çiğdem TAŞTEPE

MODADA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE POST-MODERNİZM ARAKESİTİNDE BRİKOLAJ TEKNİĞİ KULLANIMI

USE OF BRICOLAGE TECHNIQUE IN THE INTERSECTION OF SUSTAINABLE FASHION AND POST-MODERNISM

s. 492-500

Turan ÖNDEŞ - Muhammed ARDIÇ - Mehmet Serkan ÇALI *KREDİ KARTLARININ FİNANSMAN ARACI OLARAK ALGILANMASI: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ PERCEIVING CREDIT CARDS AS A FINANCIAL INSTRUMENT: SAMPLE OF ERZURUM PROVINCE*

s. 501-520

Ersin BERK

ORTA SINIF HEDONİZMİ VE TURİZM ENDÜSTRİSİ İLİŞKİSİNİN MARTİN PARR FOTOĞRAFLARI BAĞLAMINDA ÇÖZÜMLENMESİ

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP OF MIDDLE CLASS HEDONISM AND TOURISM INDUSTRY IN THE CONTEXT OF MARTIN PARR'S PHOTOGRAPHS

s. 521-535

Pelin ÖZGÜNAY

KOZMETİK PAZARLAMA FAALİYETLERİNİN GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

A RESEARCH ON EFFICIENT COSMETIC MARKETING METHODS

s. 536-550

Mehmet SUİÇMEZ

OYUN OLMAKTAN ÇIKARAK ENDÜSTRİLEŞEN FUTBOLUN TELEVİZYONLA İLİŞKİSİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN TELEVISION AND FOOTBALL WHICH HAS BECOME INDUSTRIALIZED AFTER IT HAS CEASED TO BE GAME ALLTOGETHER

s. 551-559

Özge CANGÖKÇE KOÇ- Hasan ÜNDER *ARISTOTELIAN LEGACY IN LIBERAL EDUCATION TRADITION LIBERAL EĞITIM GELENEĞINDE ARISTOTELES MIRASI*

s. 560-568

Esra BULUT

ESKİÇAĞ'DA KAPPADOKİA BÖLGESİ'NİN TEMEL GEÇİM KAYNAKLARINDAN HAYVANCILIK

ONE OF THE MAINSTAYS OF CAPPADOCIA REGION IN THE ANCIENT AGE: ANIMAL HUSBANDRY

s. 569-582

Demet SAVRUK - Levent DENİZ

MEGEP'e DAYALI MODÜLER ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

REWIEV OF THE STUDIES ON THE EVALUATION OF THE SVET BASED MODULAR CURRICULUM

s. 583-603

Mehmet KARA - Melike ERDİL

YABANCI ÖĞRENCİLERE GÖRE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETİCİLERİN, ÖĞRENCİLERİN VE ÇAĞDAŞ MEDYANIN ROLÜ

THE ROLE OF INSTRUCTORS, STUDENTS AND CONTEMPORARY MEDIA IN TEACHING TURKISH ACCORDING TO FOREIGN STUDENTS

s. 604-622

Vahdettin Oytun ÇALIŞKAN

SAVAŞ SONRASI TRAVMA

POST-WAR SYNDROME

s. 623-630

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 75, Ağustos 2018, s. 332-343

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
10.07.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
28.07.2018

Dr. Öğr. Üyesi. Gülnur DURAN Marmara Ünv.Güzel Sanatlar Fak. Tezhip-Minyatür ASD.
glnurduran@yahoo.com

ÖRNEKLERİYLE XVII. YÜZYIL OSMANLI TEZHİP SANATINA BİR BAKIŞ

Öz

Osmanlı devletinin siyasi gücü, kendine yeten bir toplum yapısı geliştirmiş olması, Osmanlı sanatını XVII. yüzyıla kadar dış tesirlerden uzak tutmuştur. XVII. Yüzyılda, Osmanlı devleti dışa açılmaya, Batı'ya yönelmeye başlayınca, hem toplumsal ortamda hem de sanatın her alanında, mimarî başta olmak üzere değişiklikler kendini gösterir. XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatı, XVI.yüzyılın klasik anlayışının devam ettiği, çok fazla yenilik göstermeyen, tasarım ve bezeme elemanlarının seçiminde geleneğin korunduğu bir devir olarak karşımıza çıkar. Makalede, XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatının, desen, motif, renk, üslûp özelliklerinin mushaf, dîvan, mesnevî, vakfiye ve tuğra gibi değişik konularda yazılmış el yazması eserlerdeki yansımaları, kronolojik sıraya göre seçilen örnekler üzerinde değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler : Tezhib sanatı, el yazması kitap, üslûp.

EXAMPLES OF THE XVII. CENTURY A GLANCE TO THE OTTOMAN ILLUMINATION ART

Abstract

Long-lasting political power of the Ottoman Empire led to a self-sufficient society which kept Ottoman traditional arts from foreign influences for a long time. When XVII. century's political environment forced the Ottoman Empire to open its doors to Western influences, some changes occured both in society and in the arts as architecture being the most effected. But, as much as the traditional arts is concerned, there had been only few improvements comparing to the previous century. Ottoman illumination art kept the previous century's conservative and classic style in the XVII. century. Traditional styles continued in terms of design and the selection of ornamentation elements. In this paper, design, motif, colour, style features seen in manuscripts like Qur'an, diwan, masnavi, the deed of endowment (vakfiye) and tughra (the imperial cipher) will be explored in selected examples according to the chronology.

Keywords : Illumination art**,** manuscript, illumination style.

Giriş

Osmanlı devletinin yüzyıllar boyunca koruyabildiği siyasi gücü, kendine yeten bir toplum yapısı geliştirmiş; bu durum Osmanlı sanatına da yansıyarak XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar dış tesirlerden uzak kalmasına sebep olmuştur. Yüzyılın siyasi olayları, Osmanlı devletini dışa açılmaya, Batı'ya yönelmeye zorlayınca, hem toplumsal ortamda hem de sanatta değişiklik-ler kendini göstermeye başlar. Zira, sanat ve kültür ortamı dış tesirlerin payını kolaylaştıracak niteliktedir. XVII. yüzyıl tezhib sanatı, yenilik göstermeyen bir devir olarak karşımıza çıkar, önceki yüzyılın sanatına fazla bir şey katılmamış büyük bir atılım olmamıştır. XVII. yüzyılın ilk yarısında Saray Nakkaşhâne'sinde hazırlanmış eserlerde sağlam desen bilgisi, motif zenginliği, temiz işçilikle XVI. yüzyılın klasik anlayışının devam ettiği görülür. Tezhibin genel tasarımı önceki dönemlerden farklı değildir. Tasarım ve bezeme elemanlarının seçiminde gelenek ko-runmuştur (Tanındı, 2004:.887).

XVII. yüzyıl boyunca *mushaf*lar ve *dua kitapları*ndan sonra tezhiblerin ustalıklı olanları, *dîvan*-lar, *mesnevî*ler ve *hamse*ler gibi zengin anlatımla işlenmiş edebî eserlere yapılmıştır. Değişik konularda yazılmış el yazması kitaplarla, XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatına kronolojik sıraya göre bakıldığında, ilk örneğimiz yüzyılın başlarına ait bir *mushaf*tır.

TİEM.403 numaralı, 1026/1617 tarihli, hattat Hâlid b. İsmail (Erzurumî) imzalıdır. 377 varaktır. 48x32cm. eb'adındaki *mushaf*in serlevhası (v.1b-2a), biribirinin aynı olan pençberk durakları, sûrebaşları, iki farklı desene sahip mushaf gülleri ve sayfa düzeniyle XVI. yüzyılın tezhib geleneğini devam ettiren eserlerden biridir. Altın ve laciverd rengin dengeli kullanımı, hatâyî grubu, sarılma rumî, bulut motifleriyle hazırlanan deseni; zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları, temiz bir işçiliğin ürünüdür. *Mushaf*da Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in mührü vardır (v.369b-370a,187a). Ketebe kaydında Vezîriâzam Mehmed Paşa (ö.1625) 'ya hediye olarak yazıldığı belirtilmiştir. v.2a'nın tezhibindeki farklılık dikkati çek-mektedir. v.1a'daki desen ve tasarımla aynı olmakla birlikte, zer-ender-zer, beyne's-sütûrlardaki motifler, renklerdeki ton farkı, tığların deseni ve işçilik aynı kalitede değildir.Sultan Abdülme-

cid (sal.1839-1861) döneminde Evkâf-ı Humâyun Nezareti Celîlesi'nde görevli Ali Şefik Bey himayesinde tamir ettirildiği 1265/1849 tarihli kayıttan anlaşılmaktadır (v.371a-372a) (R.1). (Yayın: U.Derman, 2010:106-107; İstanbul, 2010:414)

XVI. yüzyılın tezhib geleneğini devam ettiren örneklerden biri de, TİEM.21 numaralı, 1029/1619-1620 tarihli, hattat Halid b. İsmail (el-Erzurumî) imzalı, 46,5x33cm. eb'adındaki *mushaf*ın tezhibidir. Vezîriâzam Mehmed Paşa (ö.1625)'ya hediye olarak yazıldığı ketebe kaydından anlaşılmaktadır (v.374a-b). Serlevhasındaki (v.1b-2a) sayfa düzeni, pençberk durakları, mushaf gülleri, sûrebaşları, zengin altın kullanımı, laciverd rengin tonu, hatâyî grubu, sarılma rumî ve bulut motifleriyle hazırlanan deseni, zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları, mükemmel bir işçilikle yapılmıştır (R.2). (Yayın: İstanbul, 2010:416; Ferhad-Rettig, 2016:338-339)

Sultan II. Bayezıd'dan (1481-1512) itibaren gelenek haline gelen *tuğra* bezemesinin (Tanındı, 2004:869), XVII. yüzyılın başlarına ait güzel bir örneği Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in *tuğra*sı'nın bezemeleridir. TSMK.GY.1394 numaralı, XVI. yüzyılın sonu XVII. yüzyılın başlarında, Enderun'dan yetişen Nakkaş Hasan Paşa'nın (ö.1031/1622) tezhibini yaptığı *tuğra*, hem dönemin tezhib özelliklerini yansıtması, hem de dönemin nakkaşları hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir. Beyaz keten kumaş üzerine yapılan ahârlama işleminden sonra *tuğra,* altınla çekilmiş olup, siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Eser ince bir işçiliğe sahiptir. Altının bol kullanıldığı desen, hatâyî grubu çiçekler, sarılma rumî, sazyolu yapraklarla yapılmıştır (R.3) (Tanındı, 2006:329-330).

Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in TİEM.2184 numaralı, 28x18 cm. eb'adında, 1022/1612 tarihli vakfiyesindeki *tuğra* halkârîleri ve ince çift tahrirleriyle dönemin özelliklerini yansıtan örneklerden biridir. (Yayın: Umur, 2011:172)

Yüzyılın başlarına ait bir başka örnek, Sultan II. Osman (1618-1622)'ın "Farisî" mahlası ile yazdığı *dîvan*ıdır. TİEM.4650 numaralı, 25,5x16,5 cm. eb'adındadır. 19 varaktır, is-mürekkebi ve nesih hattıyla yazılmıştır. Zahriye, unvan sayfası, bahirbaşları ve koltukları klasik tezhib, sayfa kenarları halkârî usulünde bezemelidir. Desenler hatâyî ve rûmî motifleriyle tasarlanmıştır. XVI. Yüzyılın desen ve motif anlayışı ve *dîvan* sayfa düzeni devam ederken, işçilikteki özenin azalmaya başladığı, klasik tezhibdeki bedahşi laciverd rengin değişimi ve bordo rengin kullanıldığı fark edilmektedir, (zahriye tezhibi, v.1b-2a, R.4). (Yayın: Kılıç, 2011:103)

XVII. yüzyıl bezeme anlayışının *mesnevî* tezhibindeki yansımaları 1070/1620 tarihli, hattat Cevrî İbrahim Çelebi (ö.1654) imzalı el yazmasında karşımıza çıkmaktadır. SK. Halet Efen-di.174 numaralı eser, 22x14,5 cm. eb'adındadır. Mevlâna Celâleddin Rumî'nin (604/1207-672/1273) aynı cild içinde altı kitaptan meydana gelen *Mesnevî-i Manevi* adlı eserinin pek çok yazma nüshasında olduğu gibi, bu eserde de her kitabın zahriyesi (3. ve 6. kitap hariç), dîbâce, bahirbaşı ve hâtime tezhibi (1. kitap hariç) vardır. Sayfa düzeninde klasiğin yanısıra değişik sayfa düzenlemeleri de görülür (v.89b-90a; R.6). Eserin tezhibi, motiflerdeki irileşme az da olsa hissedilse de, kitabın başından sonuna kadar inceliğini, kıvraklığını ve zarafetini koruyan bir işçiliğe sahiptir. *Mesnevî*nin bezemeleri, hatayî ve rumî grubu motiflerle halkârî ve klasik tezhib usûlündedir. Bazı sayfalarda her iki tezhib çeşidi birarada kullanılarak uygulanmıştır (v.47b-48a; R.5). Bezemelerde altın ve laciverdin yanısıra bordo rengin kullanılması, tezhibte bir yeni-lik olarak görülebilir (Ç.Derman, 2002:189-204; Korkmaz, 2008:284).

İkinci *mesnevî* örneğimiz, Edirne,1037/1627 tarihli, Derviş Bekir el-Mevlevî (İstanbulî) tarafından istinsah edilen el yazmasıdır. SK.Hamidiye 696 numaralı eser, 14,6x 9,9 cm. eb'adındadır. Nesih hattıyla yazılmış, 311 varaktır. *Mesnevî*nin bezemeleri hatayî ve rumî grubu motiflerle klasik tezhib ve zerşikâf usûlündedir, sayfa düzeninde klasiğin yanısıra değişik sayfa düzenlemeleri de görülür. *Mesnevî*nin ilk dört kitabının dîbâce sayfalarında bulunan metinler sürahi (ibrik) formunda sahalara yazılmış, yazıların etrafındaki sahaya, hatâyî grubu motiflerle serbest kompozisyonlu desenler uygulanmıştır. Klasik tezhipteki motifler burada halkârî tekniği üzerine yapılan küçük renklendirmelerle işlenmiştir. (dibace tezhibi, v.1b-2a; R.7). Dönemin *mushaf* bezemelerindeki klasik tezhibin ince işçiliğinin biraz daha kabalaşarak, motiflerin irileş-tiği dikkati çeker, (bahirbaşı tezhibi,v.2b; R.8). *Mesnevî*nin tamamında üslûp birliği korunmuş-tur (Korkmaz, 2008:288).

XVII.yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devletinde görülmeye başlayan siyasi ve sosyal alandaki gerilemeler, sanat faaliyetlerini de büyük ölçüde etkilemiştir ve bu sanat eserlerinde de kendini hissettirir. Osmanlı sanatının ağırbaşlı, olgun beğenileri yavaş yavaş değişir. Bu durum, dönemin bezeme sanatlarına genel olarak bakıldığında klasik Osmanlı bezemelerinde ve düzenlemelerinde yeni boyama anlayışlarının ortaya çıktığı görülür. Dönemin sonlarına doğru bir yanda klasik devrin motif, desen ve sayfa düzeni geleneği devam ettirilirken diğer yanda Batı sanatının tesiri, özellikle de tezyinatta hissedilmeye başlar. Klasik tezhibteki ince işçilik ve fırça hakimiyeti zayıflayarak, renklerdeki canlılık kaybolur. XVI. yüzyılın tezhibindeki zerafet

de azalmıştır (Ç.Derman, 1999:113). Klasik tezhip desenlerinde birbirine benzer motifler daha sık tekrar edilmeye başlar, parlak renkler dikkati çeker.; SK.Kasîdecizâde-1, 1070/1660 tarihli; SK.Hacıbeşir Ağa-4, 1080/1669 tarihli *mushaf*lar bunun örnekleri arasında sayılabilir. (Yayın: U.Derman, 2010:, 134, 140, 148)

SK. Turhan Sultan 150 numaralı, 1073/1663 tarihli, hattat Nasuh Paşazâde Ömer Bey (ö.1679) imzalı, 31x19 cm. eb'adındaki *vakfiye* örneğinde, tezhiblerin devrinin özelliğini taşıdığı görülür. *Vakfiye*nin ilk seksen sayfasının kenarları klasik ve renkli halkârî (zerşikâf)'dir. Bu bezemeli sayfalarda, üç farklı desen tekrar edilmiştir. Desendeki hatâyî ve rumî motifleri iri, işçilik çok özenli değildir (v.1b; R.9). Yazıldığı dönemde, Saray Nakkaşhanesi'nde bezenen *vakfiy*e Sultan IV.Mehmed'in annesi Hatice Turhan Sultan (1627-1682)'a aittir (Ç.Derman, 1998:85-93). Eserin v.1a'daki Sultan IV.Mehmed (1648-1687)'in *tuğra*sı, *tuğra* bezemelerinin bu dönemdeki gelişimini göstermesine de bir örnek teşkil etmektedir (R.10). (Yayın: Aslantürk, 2012)

XVII. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde; öncelikle *mushaf* bezemelerinde klasik devrin desen ve sayfa düzeni geleneğinin korunduğu eserlerle karşılaşıyoruz.

TİEM.484 numaralı, 1086/1675 tarihli, 459 varak, 30,5x20,8 cm. eb'adındaki hattat el-Hac Mustafa Efendi *mushaf*ının serlevhası (v.1b-2a; R.11), sûrebaşları, mushaf gülleri, durakları tezhiplidir. İğne perdahtı çok kullanılmıştır. (Yayın: İstanbul, 2010:422). XVII. yüzyılın ikinci yarısında Saray nakkaşhânesinde hazırlanan *mushaf* nüshaları, cilt ve tezhib tasarımını yapan sanatkârların, bir yandan geleneği ustalıkla korurken, diğer yandan bir sonraki dönemin yeniliklerinin tohumlarını attıklarını göstermektedir. (İÜ.NEK.A-1658, 1086/1675 tarihli *mushaf*)

XVII. yüzyılın sonlarında altının daha fazla kullanılması, sadece altınla yapılan tezhib usûlü olan zer-ender-zer ve nokta şeklinde parlatma usûlü olan iğne perdahtına rağbeti arttırmıştır. Bunun en güzel örneklerinden biri, müzehhib Kambur Hasan Çelebi'nin tezhib ettiği, İÜ.NEK. A.6549 numaralı, 1094/1682 tarihli, 28x18cm. eb'adındaki, hattat Hâfız Osman *mushaf*ının serlevha tezhibidir, (v.1b-2a; R.12) (U. Derman, 2010,s.168).

TİEM.405 numaralı, 1097/1686 tarihli, 32,7x21,8 cm. eb'adındaki, hattat Hâfız Osman ketebeli (v.409a) *mushaf*ın tezhibleri müzehhib Kambur Hasan Çelebi'nin fırçasından çıkmıştır (v.408b). *Serlevhası* (v.1b-2a; R.13), pençberk durakları, sûrebaşları, mushaf gülleri ve hâtime sayfası tezhiplidir. Renklerde özellikle laciverd parlaklığını ve geniş kullanım alanını kaybetmiş, buna mukabil altının kullanımı artmıştır. (Yayın: İstanbul,2010:424)

Sultan II. Süleyman (1687-1691)'ın BOA. Müzehheb Fermanlar 684 numaralı, 1099/1688 tarihli, 74x46,5 cm. eb'adındaki *fermanın* hatâyî grubu motifler ve sarılma rûmîlerle yapılmış renkli halkârîleri, klasik tezhibi, bordo ve yeşil rengiyle döneminin en güzel *tuğra* bezemelerindendir. (Ovalıoğlu,2003:26-27)

Sonuç

XVII.Yüzyıl tezhiplerinde, özellikle *mushaf*larda, sayfa düzeni ve tasarımı, sağlam desen bilgisi, motif zenginliği, temiz işçilikle XVI. yüzyılın klasik anlayışının devam ettirildiği görülür. Zira, *mushaf*larda yenilik arayışlarına çok fazla rağbet edilmemiştir (R.1,2). Dönemin sonlarına doğru motiflerdeki çeşitlilik azalarak, renklerdeki canlılık ortaya çıkar bordo, yeşil gibi renkler daha fazla kullanılmaya başlar. İşçilikte klasik devrin hassasiyeti görülmez. *Mushaf*lar haricinde, farklı konularda yazılmış eserlerden *mesnevî*lerin sayfa tasarımlarında değişik düzenlemeler dikkati çeker (R.6,7). *Dîvan*larda ise sayfa düzeni, fasılbaşları, arabaşlıklar, sütun arası, koltuk tasarımları önceki devrin devamıdır.

XVII. yüzyılın başlarında, *mushaf* bezemelerinde olduğu gibi, altın ve laciverd rengin dengeli

kullanımı, hatâyî grubu, sarılma rumî, bulut motifleriyle hazırlanan desenler; zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları ile halkârî bezemeler özenli bir işçilikle geleneği devam ettiren eserler olarak öne çıkar (R.3-8).

XVII.Yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı sanatının ağırbaşlı, olgun beğenileri değişerek işçilikteki kalite azalmaya başlar. Klasik tezhibdeki bedahşi laciverd rengin soluk bir hal aldığı, altın ve laciverdin yanısıra bordo rengin kullanıldığı desenlerde, motifler kabalaşarak, irileşir. Sayfa kenarlarında klasik halkârî ve zerşikâf usûlünde bezemeler çok tercih edilerek uygulanır. (R.9-10)

Dönemin sonlarına doğru *mushaf*larda, bir yanda klasik devrin tezhib özellikleri ve geleneği devam ettirilirken diğer yanda Batı sanatının etkisi kendini gösterir. Klasik tezhip desenlerinde birbirine benzer motifler daha sık tekrar edilmeye başlar, parlak renkler dikkati çeker. XVII. yüzyılın sonlarında altının daha fazla kullanılması, sadece altınla yapılan tezhib usûlü olan zer-ender-zer ve nokta şeklinde parlatma usûlü iğne perdahtına olan rağbeti arttırır (R.11,12,13). Yüzyıl boyunca tezhip sanatında meydana gelen bu gelişmeler ve değişimler *tuğra* bezemelerinde de hissedilir.

Yüzyılın en meşhur müzehhibi Mollagürânîli Beyâzî Mustafa'nın yetiştirdiği (Kanbur) Hasan Çelebi'dir. Hattat Derviş Ali'nin yazılarını tezhib ettiği bilinen Sürahi Mustafa Efendi, Derviş Ahmed (TİEM.EH-140, 1110/1699), Baruthâneli Abdullah Efendi ve Hafız Mehmed Çelebi de tanınan diğer müzehhibler arasındadır.

KAYNAKLAR

Aslantürk, H.Ahmet, (2012), Turhan Vâlide Sultan Vakfiyesi, Metamorfoz yay., İstanbul.

Derman, Çiçek, (2002),"Mesnevî Tezhibine Müstesna Bir Örnek", Birinci Uluslararası Mevlâna Mesnevî ve Mevlevîhaneler Sempozyumu Bildirileri, s.189-204, Manisa.

Derman, Çiçek, (1999), "Osmanlı Asırlarında, Üslûp ve Sanatkârlarıyla Tezhib Sanatı", Osmanlı Kültür ve Sanat, c.11, s.113, Ankara.

Derman, Çiçek, (1998), "Tezyinî Açıdan Hatice Turhan Vâlide Sultan Vakfiyesi", 17.yüzyıl Osmanlı Kültür ve Sanatı Sempozyum Bildirileri, s.85-93, İstanbul.

Derman, Uğur, (2010), Doksandokuz İstanbul Mushafı, İstanbul.

Ferhad, M.; Rettig, S., (2016), Kur'an Sanatı: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Hazineleri, (Çev.,Ceylan Adar İlter), Arthur M.Sacler Gallery Smithsonian Institution, Washington, DC. Yay., İstanbul.

Karatay, F. Ethem, (1951), İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu, c.I, fasikül I, İstanbul.

Kılıç, Esra, (2011), Sultan II. Osman'ın Siyasî Hayatı, Gazi Ünv. Sos.Bil. Enst. Tarih ABD. Yeni Çağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Korkmaz, Hasan, (2008), Süleymaniye Kütüphanesi'nde Bulunan Mesnevî'lerin Bezeme Özellikleri, Marmara Ünv. Güzel Sanatlar Enst. Geleneksel Türk Sanatları ASD. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ovalıoğlu, İlhan (Yay.Haz.), (2003), Osmanlı Fermanları, Başbakanlık Devlet Arşivleri Gn.Md. Yay.Nu:63, Ankara.

Tanındı, Zeren, (1979), "XVI.Yy. Nakkaşlarından Hasan Paşa ve Eserleri", I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi (1973), Tebliğler.

Tanındı, Zeren, (2006), "Nakkaş Hasan Paşa", DİA, c.32, s.329-330, İstanbul.

Tanındı, Zeren, (2004), "Kitap ve Tezhibi", Osmanlı Uygarlığı 2,Yay.Haz. H.İnalcık-G.Renda, s.887, Ankara.

Umur, Suha, (2011), Osmanlı Padişah Tuğraları, Cem Yayınevi, İstanbul.

1400.Yılında Kur'an-ı Kerim: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kur'an-ı Kerim Koleksiyonu, (2010), (Ed.Müjde Unustası), Antik AŞ. Kültür Yayınları, İstanbul.

ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 75, Ağustos 2018, s. 332-343

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
10.07.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
28.07.2018

Dr. Öğr. Üyesi. Gülnur DURAN
Marmara Ünv.Güzel Sanatlar Fak. Tezhip-Minyatür ASD.
glnurduran@yahoo.com

ÖRNEKLERİYLE XVII. YÜZYIL OSMANLI TEZHİP SANATINA BİR BAKIŞ

Öz

Osmanlı devletinin siyasi gücü, kendine yeten bir toplum yapısı geliştirmiş olması, Osmanlı sanatını XVII. yüzyıla kadar dış tesirlerden uzak tutmuştur. XVII. Yüzyılda, Osmanlı devleti dışa açılmaya, Batı'ya yönelmeye başlayınca, hem toplumsal ortamda hem de sanatın her alanında, mimarî başta olmak üzere değişiklikler kendini gösterir. XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatı, XVI.yüzyılın klasik anlayışının devam ettiği, çok fazla yenilik göstermeyen, tasarım ve bezeme elemanlarının seçiminde geleneğin korunduğu bir devir olarak karşımıza çıkar. Makalede, XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatının, desen, motif, renk, üslûp özelliklerinin mushaf, dîvan, mesnevî, vakfiye ve tuğra gibi değişik konularda yazılmış el yazması eserlerdeki yansımaları, kronolojik sıraya göre seçilen örnekler üzerinde değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler : Tezhib sanatı, el yazması kitap, üslûp.

EXAMPLES OF THE XVII. CENTURY A GLANCE TO THE OTTOMAN ILLUMINATION ART

Abstract

Long-lasting political power of the Ottoman Empire led to a self-sufficient society which kept Ottoman traditional arts from foreign influences for a long time. When XVII. century's political environment forced the Ottoman Empire to open its doors to Western influences, some changes occured both in society and in the arts as architecture being the most effected. But, as much as the traditional arts is concerned, there had been only few improvements comparing to the previous century. Ottoman illumination art kept the previous century's conservative and classic style in the XVII. century. Traditional styles continued in terms of design and the selection of ornamentation elements. In this paper, design, motif, colour, style features seen in manuscripts like Qur'an, diwan, masnavi, the deed of endowment (vakfiye) and tughra (the imperial cipher) will be explored in selected examples according to the chronology.

Keywords : Illumination art**,** manuscript, illumination style.

Giriş

Osmanlı devletinin yüzyıllar boyunca koruyabildiği siyasi gücü, kendine yeten bir toplum yapısı geliştirmiş; bu durum Osmanlı sanatına da yansıyarak XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar dış tesirlerden uzak kalmasına sebep olmuştur. Yüzyılın siyasi olayları, Osmanlı devletini dışa açılmaya, Batı'ya yönelmeye zorlayınca, hem toplumsal ortamda hem de sanatta değişiklikler kendini göstermeye başlar. Zira, sanat ve kültür ortamı dış tesirlerin payını kolaylaştıracak niteliktedir. XVII. yüzyıl tezhib sanatı, yenilik göstermeyen bir devir olarak karşımıza çıkar, önceki yüzyılın sanatına fazla bir şey katılmamış büyük bir atılım olmamıştır. XVII. yüzyılın ilk yarısında Saray Nakkaşhâne'sinde hazırlanmış eserlerde sağlam desen bilgisi, motif zenginliği, temiz işçilikle XVI. yüzyılın klasik anlayışının devam ettiği görülür. Tezhibin genel tasarımı önceki dönemlerden farklı değildir. Tasarım ve bezeme elemanlarının seçiminde gelenek korunmuştur (Tanındı, 2004:.887).

XVII. yüzyıl boyunca *mushaf*lar ve *dua kitapları*ndan sonra tezhiblerin ustalıklı olanları, *dîvan*lar, *mesnevî*ler ve *hamse*ler gibi zengin anlatımla işlenmiş edebî eserlere yapılmıştır. Değişik konularda yazılmış el yazması kitaplarla, XVII. yüzyıl Osmanlı tezhib sanatına kronolojik sıraya göre bakıldığında, ilk örneğimiz yüzyılın başlarına ait bir *mushaf*tır.

TİEM.403 numaralı, 1026/1617 tarihli, hattat Hâlid b. İsmail (Erzurumî) imzalıdır. 377 varaktır. 48x32cm. eb'adındaki *mushaf*ın serlevhası (v.1b-2a), biribirinin aynı olan pençberk durakları, sûrebaşları, iki farklı desene sahip mushaf gülleri ve sayfa düzeniyle XVI. yüzyılın tezhib geleneğini devam ettiren eserlerden biridir. Altın ve laciverd rengin dengeli kullanımı, hatâyî grubu, sarılma rumî, bulut motifleriyle hazırlanan deseni; zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları, temiz bir işçiliğin ürünüdür. *Mushaf*da Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in mührü vardır (v.369b-370a,187a). Ketebe kaydında Vezîriâzam Mehmed Paşa (ö.1625) 'ya hediye olarak yazıldığı belirtilmiştir. v.2a'nın tezhibindeki farklılık dikkati çekmektedir. v.1a'daki desen ve tasarımla aynı olmakla birlikte, zer-ender-zer, beyne's-sütûrlardaki motifler, renklerdeki ton farkı, tığların deseni ve işçilik aynı kalitede değildir.Sultan Abdülme-

cid (sal.1839-1861) döneminde Evkâf-ı Humâyun Nezareti Celîlesi'nde görevli Ali Şefik Bey himayesinde tamir ettirildiği 1265/1849 tarihli kayıttan anlaşılmaktadır (v.371a-372a) (R.1). (Yayın: U.Derman, 2010:106-107; İstanbul, 2010:414)

XVI. yüzyılın tezhib geleneğini devam ettiren örneklerden biri de, TİEM.21 numaralı, 1029/1619-1620 tarihli, hattat Halid b. İsmail (el-Erzurumî) imzalı, 46,5x33cm. eb'adındaki *mushaf*ın tezhibidir. Vezîriâzam Mehmed Paşa (ö.1625)'ya hediye olarak yazıldığı ketebe kaydından anlaşılmaktadır (v.374a-b). Serlevhasındaki (v.1b-2a) sayfa düzeni, pençberk durakları, mushaf gülleri, sûrebaşları, zengin altın kullanımı, laciverd rengin tonu, hatâyî grubu, sarılma rumî ve bulut motifleriyle hazırlanan deseni, zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları, mükemmel bir işçilikle yapılmıştır (R.2). (Yayın: İstanbul, 2010:416; Ferhad-Rettig, 2016:338-339)

Sultan II. Bayezıd'dan (1481-1512) itibaren gelenek haline gelen *tuğra* bezemesinin (Tanındı, 2004:869), XVII. yüzyılın başlarına ait güzel bir örneği Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in *tuğra*sı'nın bezemeleridir. TSMK.GY.1394 numaralı, XVI. yüzyılın sonu XVII. yüzyılın başlarında, Enderun'dan yetişen Nakkaş Hasan Paşa'nın (ö.1031/1622) tezhibini yaptığı *tuğra*, hem dönemin tezhib özelliklerini yansıtması, hem de dönemin nakkaşları hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir. Beyaz keten kumaş üzerine yapılan ahârlama işleminden sonra *tuğra,* altınla çekilmiş olup, siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Eser ince bir işçiliğe sahiptir. Altının bol kullanıldığı desen, hatâyî grubu çiçekler, sarılma rumî, sazyolu yapraklarla yapılmıştır (R.3) (Tanındı, 2006:329-330).

Sultan I.Ahmed (1603-1617)'in TİEM.2184 numaralı, 28x18 cm. eb'adında, 1022/1612 tarihli vakfiyesindeki *tuğra* halkârîleri ve ince çift tahrirleriyle dönemin özelliklerini yansıtan örneklerden biridir. (Yayın: Umur, 2011:172)

Yüzyılın başlarına ait bir başka örnek, Sultan II. Osman (1618-1622)'ın "Farisî" mahlası ile yazdığı *dîvan*ıdır. TİEM.4650 numaralı, 25,5x16,5 cm. eb'adındadır. 19 varaktır, is-mürekkebi ve nesih hattıyla yazılmıştır. Zahriye, unvan sayfası, bahirbaşları ve koltukları klasik tezhib, sayfa kenarları halkârî usulünde bezemelidir. Desenler hatâyî ve rûmî motifleriyle tasarlanmıştır. XVI. Yüzyılın desen ve motif anlayışı ve *dîvan* sayfa düzeni devam ederken, işçilikteki özenin azalmaya başladığı, klasik tezhibdeki bedahşi laciverd rengin değişimi ve bordo rengin kullanıldığı fark edilmektedir, (zahriye tezhibi, v.1b-2a, R.4). (Yayın: Kılıç, 2011:103)

XVII. yüzyıl bezeme anlayışının *mesnevî* tezhibindeki yansımaları 1070/1620 tarihli, hattat Cevrî İbrahim Çelebi (ö.1654) imzalı el yazmasında karşımıza çıkmaktadır. SK. Halet Efendi.174 numaralı eser, 22x14,5 cm. eb'adındadır. Mevlâna Celâleddin Rumî'nin (604/1207-672/1273) aynı cild içinde altı kitaptan meydana gelen *Mesnevî-i Manevi* adlı eserinin pek çok yazma nüshasında olduğu gibi, bu eserde de her kitabın zahriyesi (3. ve 6. kitap hariç), dîbâce, bahirbaşı ve hâtime tezhibi (1. kitap hariç) vardır. Sayfa düzeninde klasiğin yanısıra değişik sayfa düzenlemeleri de görülür (v.89b-90a; R.6). Eserin tezhibi, motiflerdeki irileşme az da olsa hissedilse de, kitabın başından sonuna kadar inceliğini, kıvraklığını ve zarafetini koruyan bir işçiliğe sahiptir. *Mesnevî*nin bezemeleri, hatayî ve rumî grubu motiflerle halkârî ve klasik tezhib usûlündedir. Bazı sayfalarda her iki tezhib çeşidi birarada kullanılarak uygulanmıştır (v.47b-48a; R.5). Bezemelerde altın ve laciverdin yanısıra bordo rengin kullanılması, tezhibte bir yenilik olarak görülebilir (Ç.Derman, 2002:189-204; Korkmaz, 2008:284).

İkinci *mesnevî* örneğimiz, Edirne,1037/1627 tarihli, Derviş Bekir el-Mevlevî (İstanbulî) tarafından istinsah edilen el yazmasıdır. SK.Hamidiye 696 numaralı eser, 14,6x 9,9 cm. eb'adındadır. Nesih hattıyla yazılmış, 311 varaktır. *Mesnevî*nin bezemeleri hatayî ve rumî grubu motiflerle klasik tezhib ve zerşikâf usûlündedir, sayfa düzeninde klasiğin yanısıra değişik sayfa düzenlemeleri de görülür. *Mesnevî*nin ilk dört kitabının dîbâce sayfalarında bulunan metinler sürahi (ibrik) formunda sahalara yazılmış, yazıların etrafındaki sahaya, hatâyî grubu motiflerle serbest kompozisyonlu desenler uygulanmıştır. Klasik tezhipteki motifler burada halkârî tekniği üzerine yapılan küçük renklendirmelerle işlenmiştir. (dibace tezhibi, v.1b-2a; R.7). Dönemin *mushaf* bezemelerindeki klasik tezhibin ince işçiliğinin biraz daha kabalaşarak, motiflerin irileştiği dikkati çeker, (bahirbaşı tezhibi,v.2b; R.8). *Mesnevî*nin tamamında üslûp birliği korunmuştur (Korkmaz, 2008:288).

XVII.yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devletinde görülmeye başlayan siyasi ve sosyal alandaki gerilemeler, sanat faaliyetlerini de büyük ölçüde etkilemiştir ve bu sanat eserlerinde de kendini hissettirir. Osmanlı sanatının ağırbaşlı, olgun beğenileri yavaş yavaş değişir. Bu durum, dönemin bezeme sanatlarına genel olarak bakıldığında klasik Osmanlı bezemelerinde ve düzenlemelerinde yeni boyama anlayışlarının ortaya çıktığı görülür. Dönemin sonlarına doğru bir yanda klasik devrin motif, desen ve sayfa düzeni geleneği devam ettirilirken diğer yanda Batı sanatının tesiri, özellikle de tezyinatta hissedilmeye başlar. Klasik tezhibteki ince işçilik ve fırça hakimiyeti zayıflayarak, renklerdeki canlılık kaybolur. XVI. yüzyılın tezhibindeki zerafet de azalmıştır (Ç.Derman, 1999:113). Klasik tezhip desenlerinde birbirine benzer motifler daha sık tekrar edilmeye başlar, parlak renkler dikkati çeker.; SK.Kasîdecizâde-1, 1070/1660 tarihli; SK.Hacıbeşir Ağa-4, 1080/1669 tarihli *mushaf*lar bunun örnekleri arasında sayılabilir. (Yayın: U.Derman, 2010:, 134, 140, 148)

SK. Turhan Sultan 150 numaralı, 1073/1663 tarihli, hattat Nasuh Paşazâde Ömer Bey (ö.1679) imzalı, 31x19 cm. eb'adındaki *vakfiye* örneğinde, tezhiblerin devrinin özelliğini taşıdığı görülür. *Vakfiye*nin ilk seksen sayfasının kenarları klasik ve renkli halkârî (zerşikâf)'dir. Bu bezemeli sayfalarda, üç farklı desen tekrar edilmiştir. Desendeki hatâyî ve rumî motifleri iri, işçilik çok özenli değildir (v.1b; R.9). Yazıldığı dönemde, Saray Nakkaşhanesi'nde bezenen *vakfiy*e Sultan IV.Mehmed'in annesi Hatice Turhan Sultan (1627-1682)'a aittir (Ç.Derman, 1998:85-93). Eserin v.1a'daki Sultan IV.Mehmed (1648-1687)'in *tuğra*sı, *tuğra* bezemelerinin bu dönemdeki gelişimini göstermesine de bir örnek teşkil etmektedir (R.10). (Yayın: Aslantürk, 2012)

XVII. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde; öncelikle *mushaf* bezemelerinde klasik devrin desen ve sayfa düzeni geleneğinin korunduğu eserlerle karşılaşıyoruz.

TİEM.484 numaralı, 1086/1675 tarihli, 459 varak, 30,5x20,8 cm. eb'adındaki hattat el-Hac Mustafa Efendi *mushaf*ının serlevhası (v.1b-2a; R.11), sûrebaşları, mushaf gülleri, durakları tezhiplidir. İğne perdahtı çok kullanılmıştır. (Yayın: İstanbul, 2010:422). XVII. yüzyılın ikinci yarısında Saray nakkaşhânesinde hazırlanan *mushaf* nüshaları, cilt ve tezhib tasarımını yapan sanatkârların, bir yandan geleneği ustalıkla korurken, diğer yandan bir sonraki dönemin yeniliklerinin tohumlarını attıklarını göstermektedir. (İÜ.NEK.A-1658, 1086/1675 tarihli *mushaf*)

XVII. yüzyılın sonlarında altının daha fazla kullanılması, sadece altınla yapılan tezhib usûlü olan zer-ender-zer ve nokta şeklinde parlatma usûlü olan iğne perdahtına rağbeti arttırmıştır. Bunun en güzel örneklerinden biri, müzehhib Kambur Hasan Çelebi'nin tezhib ettiği, İÜ.NEK. A.6549 numaralı, 1094/1682 tarihli, 28x18cm. eb'adındaki, hattat Hâfız Osman *mushaf*ının serlevha tezhibidir, (v.1b-2a; R.12) (U. Derman, 2010,s.168).

TİEM.405 numaralı, 1097/1686 tarihli, 32,7x21,8 cm. eb'adındaki, hattat Hâfız Osman ketebeli (v.409a) *mushaf*ın tezhibleri müzehhib Kambur Hasan Çelebi'nin fırçasından çıkmıştır (v.408b). *Serlevhası* (v.1b-2a; R.13), pençberk durakları, sûrebaşları, mushaf gülleri ve hâtime sayfası tezhiplidir. Renklerde özellikle laciverd parlaklığını ve geniş kullanım alanını kaybetmiş, buna mukabil altının kullanımı artmıştır. (Yayın: İstanbul,2010:424)

Sultan II. Süleyman (1687-1691)'ın BOA. Müzehheb Fermanlar 684 numaralı, 1099/1688 tarihli, 74x46,5 cm. eb'adındaki *ferman*ın hatâyî grubu motifler ve sarılma rûmîlerle yapılmış renkli halkârîleri, klasik tezhibi, bordo ve yeşil rengiyle döneminin en güzel *tuğra* bezemelerindendir. (Ovalıoğlu,2003:26-27)

Sonuç

XVII.Yüzyıl tezhiplerinde, özellikle *mushaf*larda, sayfa düzeni ve tasarımı, sağlam desen bilgisi, motif zenginliği, temiz işçilikle XVI. yüzyılın klasik anlayışının devam ettirildiği görülür. Zira, *mushaf*larda yenilik arayışlarına çok fazla rağbet edilmemiştir (R.1,2). Dönemin sonlarına doğru motiflerdeki çeşitlilik azalarak, renklerdeki canlılık ortaya çıkar bordo, yeşil gibi renkler daha fazla kullanılmaya başlar. İşçilikte klasik devrin hassasiyeti görülmez. *Mushaf*lar haricinde, farklı konularda yazılmış eserlerden *mesnevî*lerin sayfa tasarımlarında değişik düzenlemeler dikkati çeker (R.6,7). *Dîvan*larda ise sayfa düzeni, fasılbaşları, arabaşlıklar, sütun arası, koltuk tasarımları önceki devrin devamıdır.

XVII. yüzyılın başlarında, *mushaf* bezemelerinde olduğu gibi, altın ve laciverd rengin dengeli kullanımı, hatâyî grubu, sarılma rumî, bulut motifleriyle hazırlanan desenler; zer-ender-zer, beyne's-sütûr ve tığlardaki çift tahrir uygulamaları ile halkârî bezemeler özenli bir işçilikle geleneği devam ettiren eserler olarak öne çıkar (R.3-8).

XVII.Yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı sanatının ağırbaşlı, olgun beğenileri değişerek işçilikteki kalite azalmaya başlar. Klasik tezhibdeki bedahşi laciverd rengin soluk bir hal aldığı, altın ve laciverdin yanısıra bordo rengin kullanıldığı desenlerde, motifler kabalaşarak, irileşir. Sayfa kenarlarında klasik halkârî ve zerşikâf usûlünde bezemeler çok tercih edilerek uygulanır. (R.9-10)

Dönemin sonlarına doğru *mushaf*larda, bir yanda klasik devrin tezhib özellikleri ve geleneği devam ettirilirken diğer yanda Batı sanatının etkisi kendini gösterir. Klasik tezhip desenlerinde birbirine benzer motifler daha sık tekrar edilmeye başlar, parlak renkler dikkati çeker. XVII. yüzyılın sonlarında altının daha fazla kullanılması, sadece altınla yapılan tezhib usûlü olan zer-ender-zer ve nokta şeklinde parlatma usûlü iğne perdahtına olan rağbeti arttırır (R.11,12,13). Yüzyıl boyunca tezhip sanatında meydana gelen bu gelişmeler ve değişimler *tuğra* bezemelerinde de hissedilir.

Yüzyılın en meşhur müzehhibi Mollagürânîli Beyâzî Mustafa'nın yetiştirdiği (Kanbur) Hasan Çelebi'dir. Hattat Derviş Ali'nin yazılarını tezhib ettiği bilinen Sürahi Mustafa Efendi, Derviş Ahmed (TİEM.EH-140, 1110/1699), Baruthâneli Abdullah Efendi ve Hafız Mehmed Çelebi de tanınan diğer müzehhibler arasındadır.

KAYNAKLAR

Aslantürk, H.Ahmet, (2012), Turhan Vâlide Sultan Vakfiyesi, Metamorfoz yay., İstanbul.

Derman, Çiçek, (2002),"Mesnevî Tezhibine Müstesna Bir Örnek", Birinci Uluslararası Mevlâna Mesnevî ve Mevlevîhaneler Sempozyumu Bildirileri, s.189-204, Manisa.

Derman, Çiçek, (1999), "Osmanlı Asırlarında, Üslûp ve Sanatkârlarıyla Tezhib Sanatı", Osmanlı Kültür ve Sanat, c.11, s.113, Ankara.

Derman, Çiçek, (1998), "Tezyinî Açıdan Hatice Turhan Vâlide Sultan Vakfiyesi", 17.yüzyıl Osmanlı Kültür ve Sanatı Sempozyum Bildirileri, s.85-93, İstanbul.

Derman, Uğur, (2010), Doksandokuz İstanbul Mushafı, İstanbul.

Ferhad, M.; Rettig, S., (2016), Kur'an Sanatı: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Hazineleri, (Çev.,Ceylan Adar İlter), Arthur M.Sacler Gallery Smithsonian Institution, Washington, DC. Yay., İstanbul.

Karatay, F. Ethem, (1951), İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu, c.I, fasikül I, İstanbul.

Kılıç, Esra, (2011), Sultan II. Osman'ın Siyasî Hayatı, Gazi Ünv. Sos.Bil. Enst. Tarih ABD. Yeni Çağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Korkmaz, Hasan, (2008), Süleymaniye Kütüphanesi'nde Bulunan Mesnevî'lerin Bezeme Özellikleri, Marmara Ünv. Güzel Sanatlar Enst. Geleneksel Türk Sanatları ASD. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ovalıoğlu, İlhan (Yay.Haz.), (2003), Osmanlı Fermanları, Başbakanlık Devlet Arşivleri Gn.Md. Yay.Nu:63, Ankara.

Tanındı, Zeren, (1979), "XVI.Yy. Nakkaşlarından Hasan Paşa ve Eserleri", I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi (1973), Tebliğler.

Tanındı, Zeren, (2006), "Nakkaş Hasan Paşa", DİA, c.32, s.329-330, İstanbul.

Tanındı, Zeren, (2004), "Kitap ve Tezhibi", Osmanlı Uygarlığı 2,Yay.Haz. H.İnalcık-G.Renda, s.887, Ankara.

Umur, Suha, (2011), Osmanlı Padişah Tuğraları, Cem Yayınevi, İstanbul.

1400.Yılında Kur'an-ı Kerim: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kur'an-ı Kerim Koleksiyonu, (2010), (Ed.Müjde Unustası), Antik AŞ. Kültür Yayınları, İstanbul.

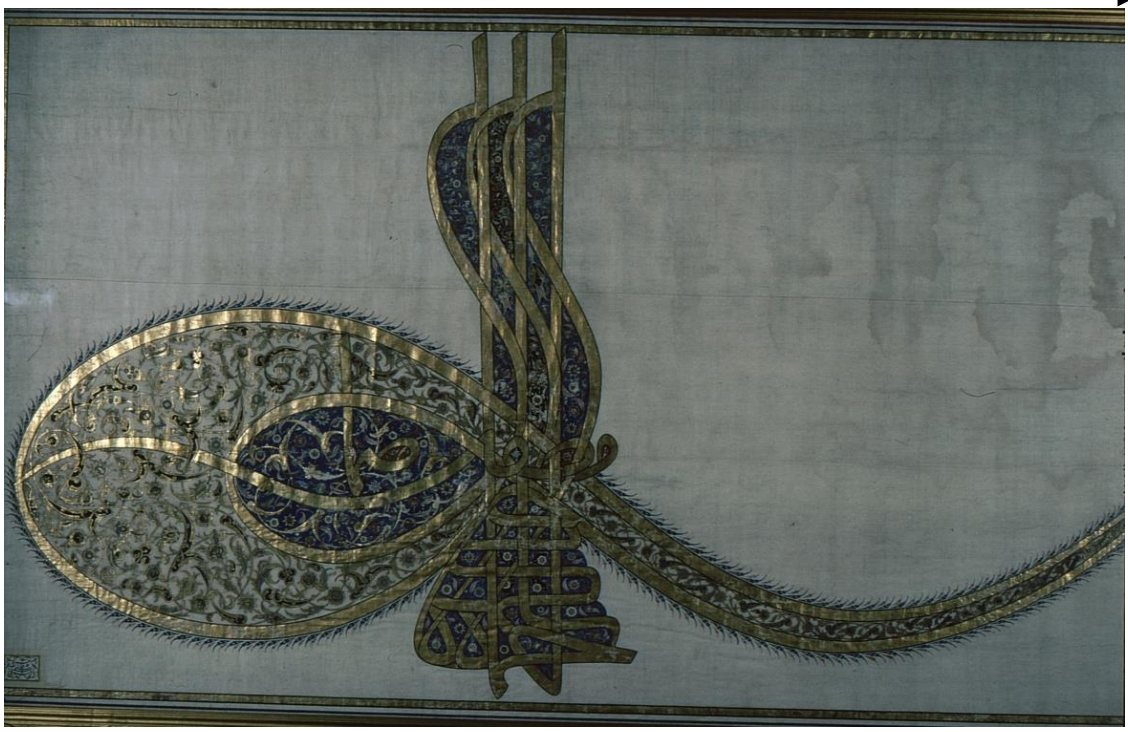
RESİMLER

R.1. TİEM.403, Serlevha, (v.1b-2a; 1026/1617)

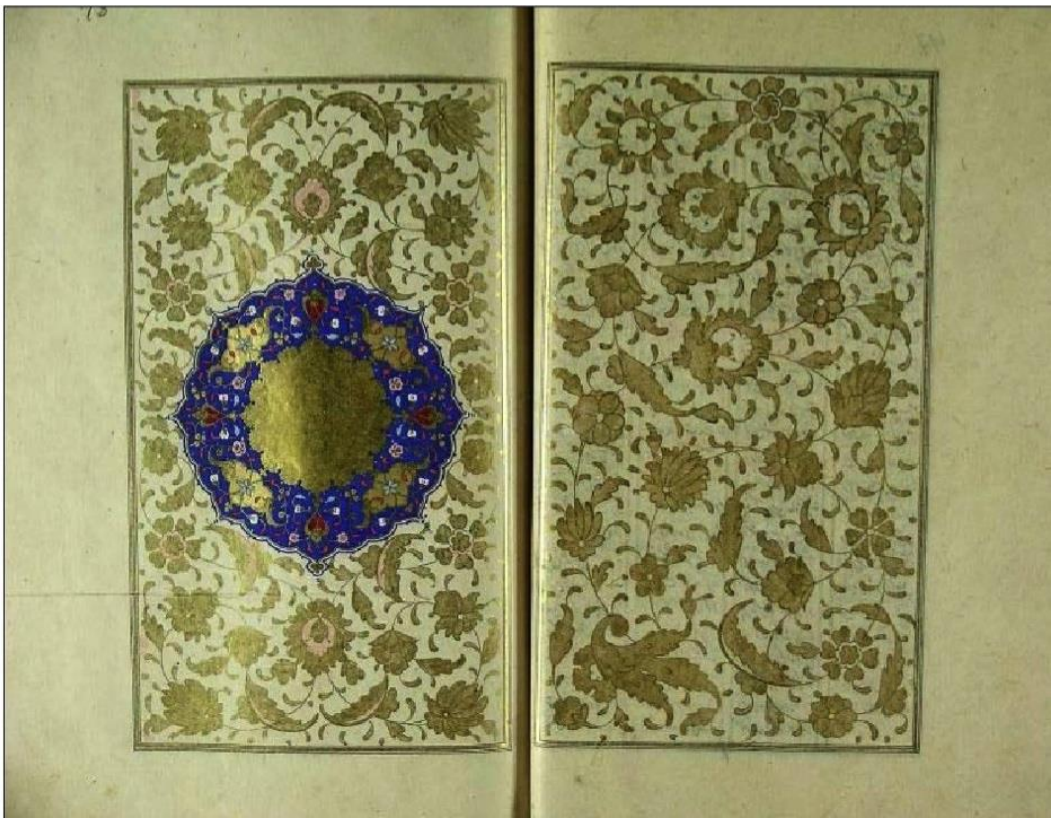
R.2. TİEM.21, Serlevha, (v.1b-2a; 1029/1619-1620)

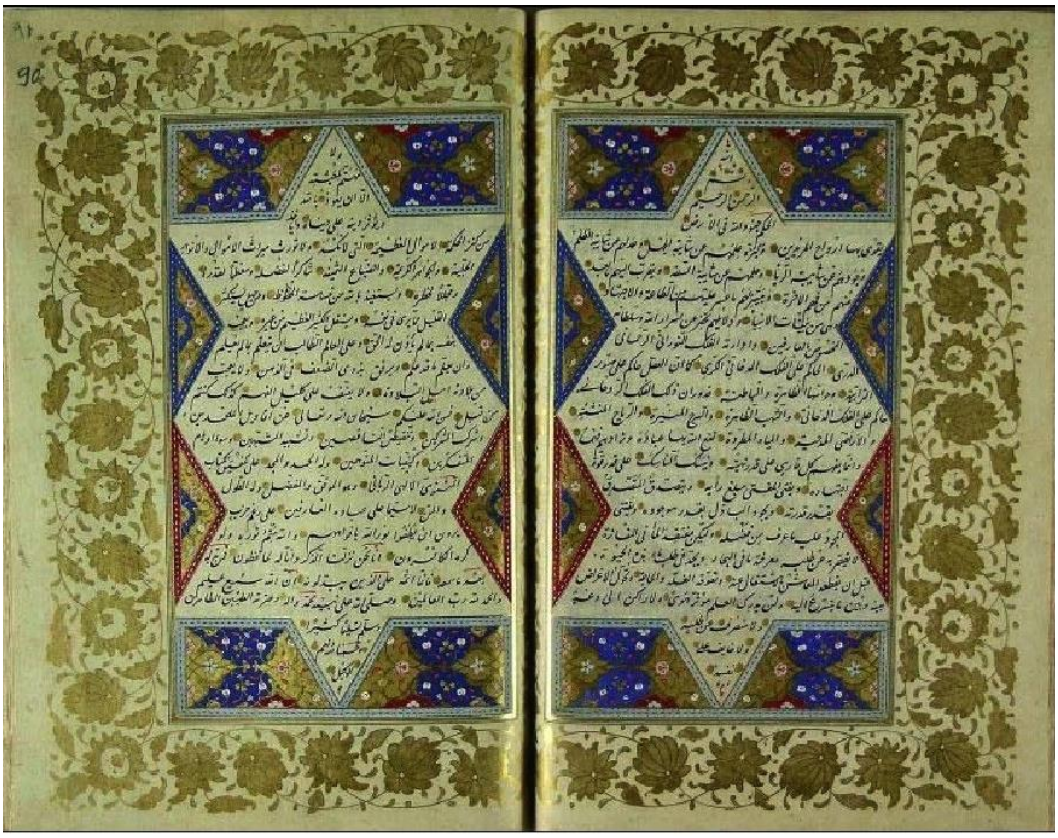
R.3. TSMK-GY.1394, Tuğra bezemesi.

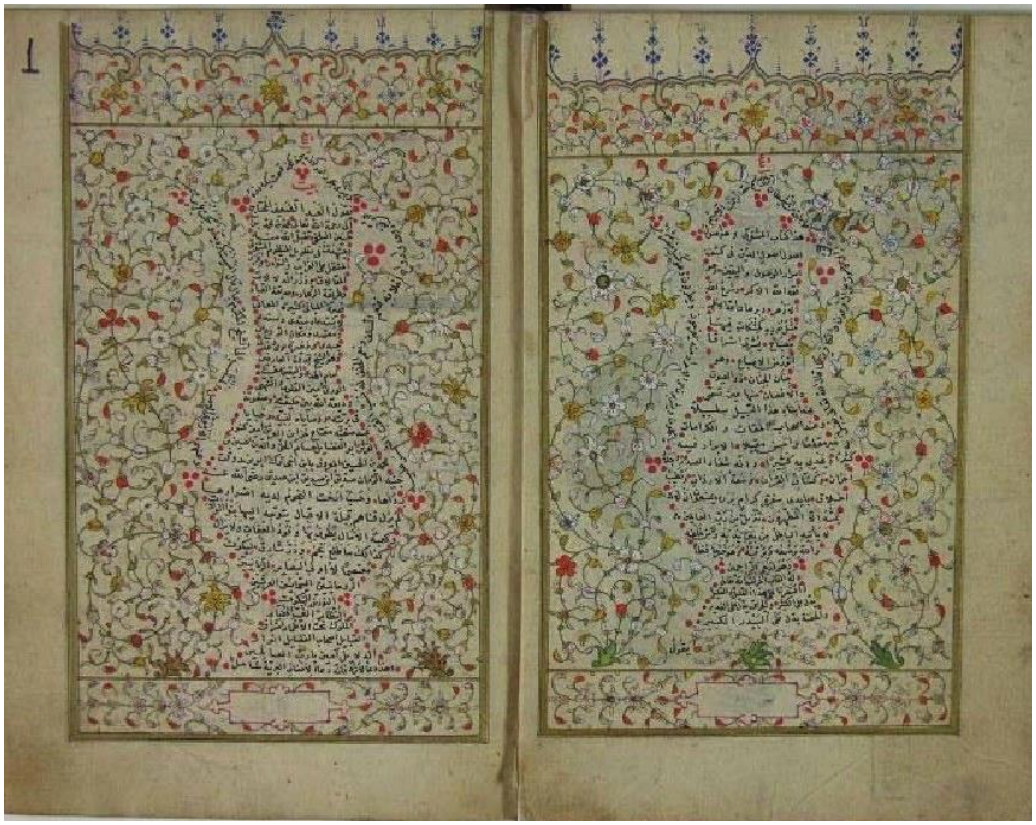
R.4. TİEM.4650, Zahriye tezhibi, (v.1b-2a)

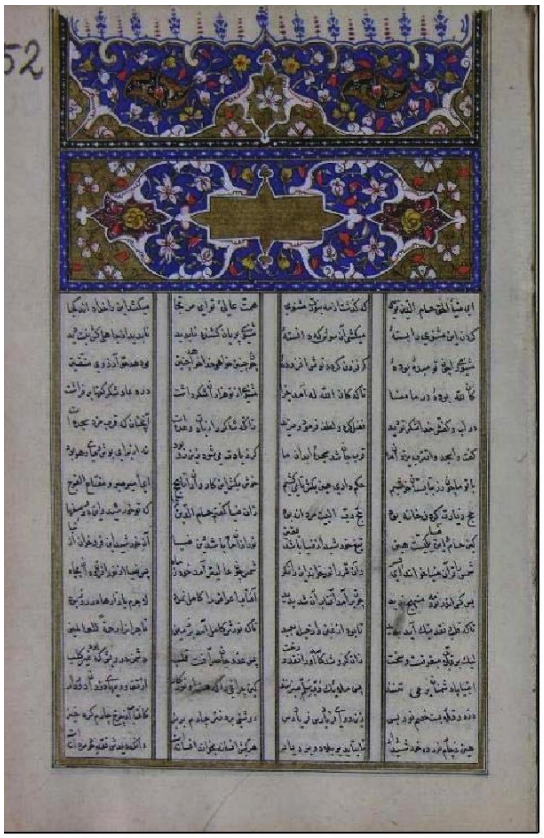
R.5. SK.Halet Efendi.174, (v.47b-48a; 1070/1620)

R.6. SK.Halet Efendi.174, (v.89b-90a; 1070/1620)

R.7. SK.Hamidiye 696, Dîbâce tezhibi, (v.1b-2a; 1037/1627)

R.8. SK.Hamidiye 696, Bahirbaşı tezhibi, (v.2b; 1037/1627)

R.9-10. SK. Turhan Sultan-150, (v.1b, v.1a ; 1073/1663)

R.11. TİEM.484, Serlevha, (v.1b-2a; 1086/1675)

R.12. İÜ.NEK.A.6549, Serlevha , (v.1b-2a; 1094/1682)

R.13. TİEM.405, Serlevha, (v.1b-2a; 1097/1686)